

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego

KPB – 4110-002-01/2014
R/14/002

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 56 12, F +48 22 444 56 29
kpb@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	R/14/002 – Readaptacja społeczna skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego
Kontrolerzy	1. Wojciech Bartoń, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89670 z dnia 23 czerwca 2014 r. 2. Maciej Lenarcik, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89671 z dnia 23 czerwca 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Areszt Śledczy w Radomiu, ul. Wolanowska 120 (kod pocztowy: 26-600) – zwany dalej: <i>AŚ w Radomiu</i> .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dyrektorem AŚ w Radomiu jest od 12 czerwca 2012 r. Pan podpułkownik SW Sławomir Grzyb, a wcześniej tę funkcję pełnił Pan podpułkownik Włodzimierz Głuch (od 16 sierpnia 2010 r. do 11 czerwca 2012 r.). (dowód: akta kontroli str. 5-8)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Funkcjonariusze i pracownicy cywilni AŚ w Radomiu w sposób prawidłowy wykonywali zadania związane z readaptacją społeczną skazanych na wieloletnie kary pozbawienia wolności. Jednakże NIK stwierdziła nieprawidłowości i uchybienia w zakresie rzetelności i organizacji pracy ze skazanymi oraz niekorzystanie z fakultatywnych uprawnień mogących podnieść skuteczność tej readaptacji, które nie miały zasadniczego wpływu na realizację zadań objętych kontrolą.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W AŚ w Radomiu była podejmowana praca ze skazanymi, mająca na celu ułatwienie im readaptacji społecznej po opuszczeniu jednostki penitencjarnej, w szczególności poprzez motywowanie do pracy, nauki, kształtowanie właściwych postaw dzięki uczestnictwu w programach readaptacyjnych. W celu wykonywania powyższych zadań została utworzona odpowiednia infrastruktura do prowadzenia działań readaptacyjnych z osadzonymi w szczególności do kontaktów z rodziną, zajęć kulturalno-sportowych, edukacyjnych, odbywania praktyk religijnych. Skuteczną pracę z osadzonymi utrudniał jednak brak wyspecjalizowanych szkoleń dla wychowawców w zakresie programów readaptacyjnych, który wpływał na ilość programów o udokumentowanej skuteczności, a także duża liczba osadzonych przypadająca na jednego wychowawcę lub psychologa. Wyniki kontroli wykazały także, że zdarzają się przypadki wskazywania w Indywidualnych Programach Oddziaływań nierzetelnie sformułowanych zadań dla osadzonych tj. niedookreślonych, ogólnych zadań, które bez właściwego ukierunkowania w znikomym stopniu eliminują przyczyny popełnionego przez skazanego przestępstwa lub nie są związane z naprawą szkód wyrządzonych tym przestępstwem. W jednym przypadku ustalono natomiast, że dopiero po upływie ok. 2,5 roku po stwierdzeniu rozbieżności w opiniach sądowo-seksuologicznych podjęto działania mające na celu przeprowadzenie badań zaburzeń preferencji seksualnych osadzonego.

Wyniki kontroli wykazały, że AŚ w Radomiu współpracuje z organami samorządu terytorialnego, kuratorami sądowymi, organizacjami pozarządowymi, uczelniami, kościołami i związkami wyznaniowymi w celu społecznej readaptacji skazanych. Nie wykorzystuje się jednak wszystkich możliwości, określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny wykonawczy¹ (*dalej: KKW*), np. wynikającej z art. 77 KKW możliwości powoływania organów kolegialnych przy udziale osób spoza jednostki penitencjarnej mogących podejmować zadania m.in. związane z oddziaływaniem na skazanych, a zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowywaniem do zwolnienia.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia wykorzystanie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.

---

¹ Dz. U. z 1997 r. Nr 90, poz. 557 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Ustalenia wstępne

Opis stanu faktycznego

AŚ w Radomiu jest aresztem śledczym, zakładem karnym typu zamkniętego dla odbywających karę po raz pierwszy, zakładem karnym typu zamkniętego dla młodocianych, posiada także oddział zamiejscowy (dalej: *OZ Radom*), który jest zakładem karnym typu półotwartego dla odbywających karę po raz pierwszy.

Stan zaludnienia w AŚ w Radomiu prezentował się następująco:

- na dzień 31.12.2012 r. – 1051 osadzonych (w tym w *OZ Radom* 65 osadzonych),
- na dzień 31.12.2013 r. – 1016 osadzonych (w tym w *OZ Radom* 60 osadzonych),
- na dzień 31.05.2014 r. – 1008 osadzonych (w tym w *OZ Radom* 65 osadzonych).

Według stanu na dzień 26 czerwca 2014 r. 232 osadzonych posiadało wyrok pozbawienia wolności na okres 5 lat lub wyższy (w tym dwie dożywotniego pozbawienia wolności).

(Dowód: akta kontroli str. 9-15, 218)

Według stanu na dzień 26 czerwca 2014 r. w AŚ w Radomiu przebywało 1006 osadzonych, w tym 564 osadzonych w systemie programowanego oddziaływania (56,1% wszystkich osadzonych), 56 osadzonych w systemie terapeutycznym (5,5%), 253 osadzonych w systemie zwykłym (25%), a ponadto 109 tymczasowo aresztowanych (10,8%) oraz 24 osadzonych niesklasyfikowanych² (2,4%).

(Dowód: akta kontroli str. 21)

W AŚ w Radomiu na dzień 2 lipca 2014 r. zatrudnionych było 345 funkcjonariuszy oraz 21 pracowników cywilnych (357,75 etatów). Wszyscy wychowawcy w AŚ w Radomiu są funkcjonariuszami. Łącznie jest 28 wychowawców (26 w dziale penitencjarnym³ oraz po jednym w dziale terapeutycznym i *OZ Radom*). Spośród 6 psychologów (w tym 4 w dziale penitencjarnym oraz po jednym w dziale terapeutycznym i *OZ Radom*) tylko jeden jest pracownikiem cywilnym.

(Dowód: akta kontroli str. 16-18, 54-72, 58, 76-77)

W 2013 r. z AŚ w Radomiu zwolniono 936 osadzonych, w tym 234 tymczasowo aresztowanych i 702 skazanych i ukaranych.

(Dowód: akta kontroli str. 19, 238)

W okresie objętym kontrolą⁴ zagadnienia związane z niniejszą kontrolą były przedmiotem dwóch kontroli przeprowadzonych przez Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Warszawie (dalej: *OISW*) w zakresie oddziaływań penitencjarnych i programów readaptacyjnych. W kontrolach tych nie stwierdzono nieprawidłowości. Stwierdzono jedynie uchybienia dotyczące m.in. nieuwzględniania w Indywidualnych Programach Oddziaływania (dalej: *IPO*) zadań związanych z uczestnictwem skazanego w programach readaptacyjnych, braku szkoleń dla wychowawców w szczególności w zakresie oddziaływań przeciwko uzależnieniom oraz zapobiegania agresji, małej liczby programów readaptacji dla osób uzależnionych.

² Są to osadzeni, którzy przybyli do AŚ w Radomiu i nie została przypisana im jeszcze odpowiednia klasyfikacja.

³ Jeden z wychowawców zajmuje stanowisko referenta, lecz ma przypisane zadania wychowawcy.

⁴ Od 1 stycznia 2012 r. do 17 lipca 2014 r.

Ponadto przeprowadzono jedną wizytację przez sędziego penitencjarnego w zakresie m.in. warunków socjalno-bytowych, nauczania, zatrudniania, działalności prowadzonej w obszarach: kulturalno-oświatowym, pomocy postpenitencjarnej, duszpasterstwa. Sędzia penitencjarny krytycznie ocenił długi czas oczekiwania skazanych na przyjęcie do oddziału terapeutycznego.

(Dowód: akta kontroli str. 521-647)

2. Warunki bytowe osadzonych

Opis stanu
faktycznego

Na dzień 26 czerwca 2014 r. łączna powierzchnia cel mieszkalnych w AŚ w Radomiu wyniosła 3713,68 m², przy łącznej pojemności 1075 miejsc oraz 374 cel mieszkalnych (w tym 215,18 m² powierzchni, 65 miejsc i 16 cel mieszkalnych w OZ Radom). Pod względem liczby miejsc w jednej celi dominowały cele trzyosobowe (258) oraz jednoosobowe (50). Nie stwierdzono przypadków nieprzestrzegania ustawowej normy 3 m² na jednego skazanego.

(Dowód: akta kontroli str. 9-15, 92)

Na terenie AŚ w Radomiu (wraz z OZ Radom) nie ma zlokalizowanych zakładów pracy jak i szkół dla osób odbywających karę pozbawienia wolności.

(Dowód: akta kontroli str. 92)

Na terenie AŚ w Radomiu (bez OZ Radom) znajdują się m.in. obiekty infrastruktury przeznaczonej na potrzeby działalności wymienionej w Oddziałach 5, 6, 7 rozdziału X KKW⁵ oraz umożliwiające realizację uprawnień osadzonych do utrzymywania więzi z rodziną i osobami bliskimi, a także korzystania z wolności religijnej:

- świetlice oddziałowe,
- siłownię,
- kaplicę,
- salę widzeń z miejscami umożliwiającymi bezpośredni kontakt skazanego z osobą odwiedzającą przy oddzielnym stoliku, z kąciakiem z zabawkami przeznaczonym dla małych dzieci. Istnieje także możliwość widzenia na sali za tzw. szybą mleczną. W sali widzeń znajduje się także kantyna,
- cztery pokoje do widzeń bez osoby dozorującej,
- salę gimnastyczną, na której zazwyczaj osadzeni grają w piłkę nożną (jednorazowo gra 4-12 osób przez około godzinę i 15 minut, a w ciągu dnia zajęcia sportowe odbywają się dla czterech grup),
- dwa boiska sportowe,
- warsztaty: ślusarski, spawalniczy, budowlano-montażowy, elektryczny, stolarski. W warsztatach jest zatrudnionych 13 osadzonych wykonujących prace remontowe na potrzeby AŚ w Radomiu, ponadto odbywają się w nich różne kursy zawodowe,
- modelarnia (skazani mogą codziennie wykonywać prace modelarskie),
- place spacerowe,
- radiowęzeł,
- biblioteka, z której mogą korzystać wszyscy funkcjonariusze, pracownicy cywilni i osadzeni. Zgodnie z regulaminem biblioteki można wypożyczyć równocześnie do 2 egzemplarzy książek na okres do 2 tygodni⁶. Jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu osadzeni z Zakładu Karnego mogą dwa razy w tygodniu

⁵ Dotyczy działalności w zakresie zatrudnienia, nauczania, działalności kulturalno-oświatowej, społecznej, kultury fizycznej i zajęć sportowych.

⁶ Bibliotekarz może przesunąć termin zwrotu (maksymalnie 3 razy), jeżeli nie ma zapotrzebowania ze strony innych użytkowników.

- wypożyczać książki, a tymczasowo aresztowani oraz z oddziału „N” raz w tygodniu,
- sala komputerowa, w której odbywają się zajęcia e-learningowe dla osadzonych.

Na terenie OZ Radom znajdują się m.in. następujące obiekty:

- boisko do gry w siatkówkę,
- siłownia,
- warsztat,
- miejsce na spacer dla osadzonych,
- sala widzeń, w której znajduje się kąpiel dla dzieci, jak wskazał Kierownik OZ Radom, w tym pomieszczeniu odbywają się także obrzędy religijne, a także zajęcia sportowe,
- biblioteka,
- świetlica.

(Dowód: akta kontroli str. 73-75, 140-147)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

3. Prowadzenie zindywidualizowanego oddziaływania na skazanych oraz udzielanie pomocy w ich readaptacji

W AŚ w Radomiu na dzień 2 lipca 2014 r. na jednego wychowawcę przydało średnio około 38 osadzonych. Bezpośrednio ze skazanymi w oddziałach mieszkalnych pracowało 23 wychowawców. Według stanu na dzień 17 lipca 2014 r. najwięcej osadzonych przypadło na jednego wychowawcę w OZ Radom tj. 64, a także w oddziale mieszkalnym VIII – 61, oddziale XIV – 54. Najmniej osadzonych przypadło na jednego wychowawcę w oddziale I (Oddział przejściowy) – średnio 8 osadzonych⁷, w oddziale XX (budynek N) – 14 osadzonych oraz w oddziale XVI – średnio 24,5 osadzonych. W AŚ w Radomiu oprócz wychowawców pracujących bezpośrednio na oddziałach tzw. „liniowych” są także (po jednej osobie) wychowawcy ds. postpenitencjarnych, sportowych, kulturalno-oświatowych, a także łączący różne obowiązki⁸.

(Dowód: akta kontroli str. 77-81, 237)

Osadzeni mają możliwość zatrudnienia na terenie jednostki, a także poza jednostką penitencjarną. Na terenie jednostki mogą zostać zatrudnieni m.in. w pralni, magazynie, kuchni, przy wydawaniu posiłków w oddziale mieszkalnym. Jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu odpłatnie w pierwszej kolejności zatrudniani są osadzeni posiadający zobowiązania finansowe np. skazani za niepłacenie alimentów.

Według stanu na dzień 30 czerwca 2014 r. pracowało 226 osadzonych (w tym 78 z wyrokiem 5 lat lub wyższym). Osadzeni wykonywali prace odpłatnie (63 osadzeni, w tym 31 z wyrokiem 5 lat lub wyższym) jak i nieodpłatnie (163 osadzeni, w tym 47 z wyrokiem 5 lat lub wyższym). Pracę w systemie bez konwojenta poza jednostką wykonywało 67 osadzonych (w tym 8 odpłatnie) m.in. w fundacjach, szkołach, jednostkach organizacyjnych samorządu terytorialnego,

⁷ W Oddziale I i XVI było 2 wychowawców, a w pozostałym po jednym na oddział.

⁸ Wychowawca ma powierzoną grupę wychowawczą i oprócz tego realizuje zadania z zakresu sportu lub zadania postpenitencyjne, lub kulturalno-oświatowe.

spółkach prawa handlowego. Na terenie AŚ w Radomiu pracowało 159 osadzonych (w tym 55 odpłatnie).

(Dowód: akta kontroli str. 82-83, 92, 223-229)

Osadzeni w AŚ w Radomiu mogą się kształcić w Liceum Ogólnokształcącym dla Dorosłych „EUROREGIO” pod patronatem Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide de Gasperi w Józefowie w ramach szkoły internetowej. Ponadto 16 skazanych uczęszcza na zajęcia na Uniwersytecie Technologiczno – Humanistycznym w Radomiu, gdzie kształcą się na kierunku - logistyka w transporcie. Ponadto, jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu, skazani mają możliwość wyboru szkoły i poziomu wykształcenia oraz zdobycia konkretnego zawodu. AŚ w Radomiu dysponuje listą wolnych miejsc w szkołach przywieszennych, według stanu na dzień 17 lipca 2014 r. było 816 wolnych miejsc (m.in. 421 miejsc w liceum ogólnokształcącym, 195 miejsc w kursach kwalifikacyjnych, 62 miejsca w gimnazjum) wśród 156 propozycji kursów i kierunków kształcenia.

(Dowód: akta kontroli str. 92-93, 250-253)

Organizacja zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych w AŚ w Radomiu opiera się w m.in. na:

- dostępie osadzonych do nadawanych audycji radiowych oraz nadawaniu własnego programu tzw. radiowęzła,
- możliwości oglądania naziemnej TV cyfrowej i programów TV za pośrednictwem telewęzła oraz nadawaniu własnego programu w ramach Radomskiej Więziennej Telewizji Kablowej,
- udziału w spotkaniach z interesującymi ludźmi, uczestnictwie w konkursach organizowanych przez jednostki penitencjarne,
- korzystaniu z siłowni, sali gimnastycznej.

(Dowód: akta kontroli str. 93-94)

W AŚ w Radomiu znajduje się oddział terapeutyczny dla skazanych uzależnionych od alkoholu. Oddział dysponuje 43 miejscami. W 2012 r. 170 osadzonych, a w 2013 r. 175 osadzonych wypisano z oddziału po ukończeniu programu terapii. Czas oczekiwania na przyjęcie oddziału terapeutycznego wynosił na dzień 31.12.2011 r. - 17 miesięcy, na dzień 31.12.2012 r. 15 - miesięcy, a na dzień 31.12.2013 r. 13 - miesięcy. Jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu zauważalna tendencja spadkowa czasu oczekiwania na przyjęcie do terapii wynika z faktu tworzenia kolejnych oddziałów terapeutycznych w jednostkach penitencjarnych.

(Dowód: akta kontroli str. 94-95)

Od lipca 2012 r. w AŚ w Radomiu przebywało 10 skazanych⁹, którzy skorzystali z możliwości przygotowania do życia po zwolnieniu z udziałem kuratora sądowego, w trybie art. 164 KKW¹⁰. Jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu, pomimo informowania osadzonych o możliwości skorzystania z tego trybu brak jest zainteresowania ze strony osadzonych (ich zgoda jest konieczna), którzy nie chcą obarczać się dodatkowymi obowiązkami wynikającymi z programu wolnościowego sporządzonego przez kuratora.

⁹ Jednemu z nich Komisja Penitencjarna w AŚ w Radomiu wyznaczyła okres przygotowania, a w pozostałych przypadkach osadzeni zostali przeniesieni do AŚ w Radomiu z wyznaczonym okresem.

¹⁰ Zgodnie z art. 164 § 1 Okres do 6 miesięcy przed przewidywanym warunkowym zwolnieniem lub przed wykonaniem kary stanowi, w miarę potrzeby, czas niezbędny na przygotowanie skazanego do życia po zwolnieniu, zwłaszcza dla nawiązania kontaktu z kuratorem sądowym lub podmiotami, o których mowa w art. 38 § 1. Okres ten ustala, za zgodą skazanego, komisja penitencjarna. Natomiast § 2 stanowi, że Okres, o którym mowa w § 1, może również wyznaczyć sąd penitencjarny w postanowieniu o udzieleniu lub odmowie warunkowego zwolnienia, jeżeli uzna to za niezbędne.

W przypadku braku zastosowania trybu określonego w art. 164 KKW, jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu, stosuje się inne czynności przygotowawcze polegające na przeprowadzeniu rozmowy przez wychowawcę z osadzonym, w związku z koniecznością uaktualnienia potrzeb w zakresie przygotowania skazanego do zwolnienia. Dodał, że opracowuje się m.in. Indywidualny Program Oddziaływania (*dalej: IPO*) zawierający elementy przygotowania do życia po zwolnieniu z jednostki penitencjarnej, udziela się zwalnianemu niezbędne informacje o możliwościach uzyskania pomocy, a gdy nie ma wystarczających środków własnych Dyrektor może udzielić pomocy pieniężnej.

(Dowód: akta kontroli str. 100, 717)

W AŚ w Radomiu prowadzone są programy resocjalizacyjne sprzyjające przygotowaniu do readaptacji społecznej osadzonych. W 2013 r. zrealizowano 78 ww. programów¹¹, w 2014 r. (według stanu na dzień 9 lipca 2014 r.) zrealizowano 62 programy.

Dyrektor AŚ w Radomiu wyjaśnił, że selekcję programów resocjalizacyjnych przeprowadza się w oparciu o efektywność tych programów np. programy typu ART – trening zastępowania agresji, program DULUTH – program dla sprawców przemocy domowej, program HIOB – program psychokorekcyjny dla skazanych z art. 178a KK (nierealizowany w tutejszej jednostce z powodu braku przeszkolonej kadry), programy krótkiej interwencji prowadzone wobec skazanych nadużywających alkoholu oraz substancji psychotropowych, programy mające na celu zdobycie zawodu przez skazanych tzw. Kluby Pracy, a w dalszej części programy prowadzone przez wychowawców w oddziałach mieszkalnych.

(Dowód: akta kontroli str. 99, 258-276)

Zbadano sześć programów resocjalizacyjnych sprzyjających przygotowaniu do readaptacji społecznej osadzonych tj. „Świadectwa. Spotkanie z Fundacją Sławek”, „Joga”, „Trening Zastępowania Agresji ART”, „Terapia poprzez śpiew”, „Muzyczne Inspiracje”, „Salto”. Stwierdzono, że programy zawierają wszystkie elementy określone w § 3 ust. 1 zarządzenia nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 24 lutego 2004 r.¹² tj. m.in.

- teoretyczny model, stanowiący uzasadnienie programu,
- zidentyfikowane czynniki ryzyka np. beczynność skazanych, brak umiejętności spędzania czasu wolnego, brak umiejętności konstruktywnego radzenia sobie w sytuacjach stresogennych,
- metody np. krótki wykład, koncert, spotkania grupowe,
- sposób oceny efektów programu np. ocena zaangażowania osadzonych, ocena zmian zachodzących w zachowaniu (wnioski dyscyplinarne, obserwacje pracowników AŚ dotyczące zachowania), wyniki kwestionariusza umiejętności społecznej, sprawdzanie nabytej wiedzy oraz monitorowanie zmian w systemie poznawczym i osobowości uczestnika poprzez techniki testowe.

W powyższych programach uczestniczyło 135 osadzonych. Programy miały różnorodny zakres czasowy od 45 minutowego programu „Joga”, aż do 16 tygodniowego programu (dwa zajęcia tygodniowo po godzinie) w programie „Trening Zastępowania Agresji ART”. Jedyńm programem opartym na szerokich

¹¹ AŚ w Radomiu nie wskazał ilości programów w 2012 r. z uwagi na brak prowadzenia w tym zakresie dokumentacji zbiorczej.

¹² Zarządzenie w sprawie szczegółowych zasad prowadzenia i organizacji pracy penitencjarnej oraz zakresów czynności funkcjonariuszy i pracowników działów penitencjarnych i terapeutycznych.

podstawach teoretycznych o udokumentowanej skuteczności, o której mowa w § 2a zarządzenia nr 2/04 był program ART.

Realizacje programów były dokumentowane za pomocą sprawozdań sporządzonych przez wychowawców, które następnie zatwierdzał Dyrektor AŚ w Radomiu. Dyrektor uznając wartość merytoryczną programów każdorazowo polecał podjąć działania w zakresie możliwości jego reedycji.

(Dowód: akta kontroli str. 277-323)

Zbadano realizację oddziaływań penitencjarnych na 10 osadzonych, w okresie objętym kontrolą¹³, którzy posiadali wyrok 5 lat lub wyższy. W ramach zbadanej próby sześciu osadzonych odbywało karę pozbawienia wolności w trybie programowanego oddziaływania, trzech w trybie zwykłym i jeden w trybie terapeutycznym. Stwierdzono, że:

- w przypadku osadzonych odbywających karę pozbawienia wolności w systemie zwykłym nakłaniano ich do trybu programowanego oddziaływania,
- dokonywano co najmniej raz na 6 miesięcy oceny okresowej osadzonego,
- IPO zawierały niezbędne elementy wynikające z § 14 ust. 1-2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r.¹⁴, a także były aktualizowane stosownie do potrzeb,
- osadzeni uczestniczyli w programach readaptacji społecznej, a oceny ich znajdowały się w aktach osobowych osadzonych.

(Dowód: akta kontroli str. 324-429, 718-729, 731-732)

Wśród losowo wybranych 23 osadzonych¹⁵, którzy mają wyrok 5 lat lub wyższy przeprowadzono anonimową ankietę dotyczącą kontaktów z wychowawcą/psychologiem i programów resocjalizacyjnych:

- 95,7% ankietowanych wiedziało kto jest ich wychowawcą;
- 30,4% wskazało, że spotykają się z wychowawcą raz w tygodniu, 21,7% określiło, że spotyka się codziennie, 21,7% że spotyka się raz w miesiącu;
- 60,9% odpowiedziało, że spotykało się w wychowawcą w ostatnim czasie z własnej inicjatywy;
- 34,8% ankietowanych wskazało, że od 1 stycznia 2014 r. musiało czekać na spotkanie z wychowawcą dłużej niż jeden dzień, 30,4% czekało kilka dni (do tygodnia), 21,7% wskazało, że nie musiało czekać, a 8,7% czekało tydzień lub dłużej;
- 87,0% ankietowanych wiedziało do kogo należy się zwrócić, aby spotkać się z psychologiem;
- 43,5% ankietowanych wskazało, że od 1 stycznia 2014 r. uczestniczyło w jednym programie resocjalizacyjnym, 26,1% wskazało, że nie uczestniczyło w żadnym programie, 17,4% określiło, że uczestniczyło w dwóch, a 13,0% wskazało uczestniczenie w trzech lub więcej programach;

¹³ W pewnych przypadkach badano wcześniejsze działania przed 1 stycznia 2012 r., gdy wymagało to wyjaśnienia działań podjętych po 1 stycznia 2012 r.

¹⁴ Rozporządzenie w sprawie sposobów prowadzenia oddziaływań penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2013 r. poz. 1067 ze zm.).

¹⁵ 56,5% ankietowanych odbywało karę pozbawienia wolności w trybie programowanego oddziaływania, 34,8% w trybie zwykłym, ponadto 87,0% ankietowanych odbywało karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu zamkniętego.

- 52,2% ankietowanych wskazało, że programy resocjalizacyjne, w których wzięło udział nie będą przydatne po powrocie do wolności, przeciwnego zdania było 47,8% ankietowanych.

Ankietowani zwracali m.in. uwagę na to, że:

- wychowawcy powinni mieć więcej czasu na pracę z osadzonymi kosztem tzw. biurokracji, że 50-60 osadzonych przypadających na wychowawcę to zdecydowanie za dużo;
- istnieją trudności z dostępem do psychologa;
- programów resocjalizacyjnych jest bardzo mało, a także na to, że nie są właściwie ukierunkowane (nie dotyczą one problemów, które mają osadzeni, nie można ich wcielić w życie na wolności);
- brak kursów językowych i kursów obsługi komputera.

(Dowód: akta kontroli str. 474-520)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W ramach zbadanej próby stwierdzono, że w sprawie skazanego, m.in. za gwałt¹⁶, o nr 1406738, w dniu 6 czerwca 2010 r. w opinii sądowo-seksuologicznej stwierdzono, że „badanie nie dało podstaw do rozpoznania u badanego zaburzeń preferencji seksualnych”, lecz w dniu 2 grudnia 2010 r. ten sam biegły seksuolog rozpoznał u skazanego raptofilię¹⁷, bez rozpoznania zaburzeń psychicznych dających podstawy do orzekania ograniczonej bądź zniesionej poczytalności. Pomimo istotnej rozbieżności w opinii biegłego dopiero w kwietniu 2013 r. podjęto działania dotyczące konsultacji ww. sprawy z Ośrodkiem Diagnostycznym w Warszawie-Białoleśce celem przeprowadzenia badań zaburzeń preferencji seksualnych.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że stosowne działania podjęto dopiero po niemal 2,5 roku po stwierdzeniu rozbieżności w opiniach, co zdaniem Izby było nierzetelne i mogło negatywnie wpłynąć na proces readaptacji społecznej osadzonego, bowiem w opinii NIK w przypadku stwierdzenia zaburzeń preferencji seksualnych u skazanego powinna zostać podjęta niezwłocznie decyzja o skierowaniu go do systemu terapeutycznego. Jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu powodem, dla którego podjęto działania zmierzające do ustalenia czy osadzony ma zaburzenia preferencji seksualnych było następstwem: „powracających zapytań z CZSW odnośnie skazanych ze stwierdzonymi zaburzeniami preferencji seksualnych, przebywającymi w aresztach śledczych i zakładach karnych”.

(Dowód: akta kontroli str. 395-407, 711, 720)

2. Przekroczono liczbę osadzonych przypadającą na jednego wychowawcę i psychologa. Zgodnie bowiem z zaleceniami Dyrektora Generalnego Służby Więziennej¹⁸ na jednego wychowawcę powinno przypadać maksymalnie 60 osadzonych, natomiast na jednego psychologa maksymalnie 200 osadzonych. Według stanu na dzień 17 lipca 2014 r. w OZ Radom oraz na oddziale mieszkalnym VIII przypadało na jednego wychowawcę odpowiednio 64 i 61 osadzonych. Ponadto około 900 osadzonych przypada na czterech psychologów.

¹⁶ Osadzony został skazany za przestępstwa określone w następujących art. 197 § 1 i 2 KK, 280 KK.

¹⁷ Raptofilia - jest odmianą sadyzmu, która polega na osiągnięciu rozkoszy przez gwałt na partnerach seksualnych.

¹⁸ Wytyczne DG SW w piśmie BKS 219/12 z dnia 12 stycznia 2012 r. dotyczącego realizacji Programu racjonalizacji zatrudnienia w jednostkach organizacyjnych Służby Więziennej.

W ocenie NIK powyższy stan może prowadzić do nadmiernego obciążenia wychowawców i psychologów i uniemożliwić nawiązanie rzetelnego kontaktu terapeutycznego z osadzonymi. Potwierdził to w złożonych w toku kontroli wyjaśnieniach Dyrektor AŚ w Radomiu.

(Dowód: akta kontroli str. 77-81, 213, 217, 237)

3. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że niektóre zadania nałożone na skazanych w IPO nie były rzetelnie sformułowane tj. nie były dookreślone lub bardzo ogólne, a zgodnie z § 14 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 sierpnia 2003 r. wychowawca przedkłada komisji penitencjarnej opracowany przy udziale skazanego indywidualny program oddziaływania (IPO), w którym obowiązkowo określa się zadania mające na celu eliminację przyczyn popełnionego przez skazanego przestępstwa oraz związane z naprawą szkód wyrządzonych tym przestępstwem, i tak w trakcie kontroli stwierdzono że:

- osadzonym o nr 553455, 1406738, 1273747 określono zadanie polegające na akceptacji norm zawartych w KKW i w regulaminie wykonywania kary pozbawienia wolności. Dyrektor AŚ w Radomiu wyjaśnił, że często takie określenie zadania było skutkiem nieprzestrzegania przez osadzonych norm i reguł. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli określanie tak ogólnych zadań nie jest celowe, ponieważ nie odnosi się do przyczyn popełnionych przestępstw (tj. łamania norm i reguł) i może mieć zastosowanie do wszystkich skazanych, ponieważ każdy z nich trafił do jednostki penitencjarnej naruszając jakieś normy prawne, trudno więc twierdzić, że było ono zindywidualizowane i określone w stosunku do tego skazanego;
- osadzonym o nr 1406738, 310403 określono wzięcie udziału w programie readaptacji społecznej bez określenia obszaru problemowego lub deficytu w postawie skazanego, na który ten program ma reagować;
- osadzonym o nr 553455, 310403, 1273747, 1453458 określono zadanie przeczytania jakiegokolwiek książki i napisanie na jej podstawie pracy pisemnej. Dyrektor AŚ w Radomiu wyjaśnił, że powodem braku określania rodzaju przeczytanej książki jest to, by zmobilizować osadzonego do dokonania własnego wyboru literatury. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli skutkiem powyższego działania może być to, że osadzony sięga po książkę (i zgodnie z IPO wykonuje jej recenzję potwierdzoną przez wychowawcę) o tematyce nieodpowiedniej dla konkretnego osadzonego tj. nieprowadzącej do eliminacji przyczyn popełnionych przestępstw. W przypadku osadzonego o nr 1273747, skazanego za przestępstwa związane z udziałem w zorganizowanej grupie przestępczej, nakłaniania lub ułatwiania uprawiania prostytucji, stosowania przemocy wobec kobiety ciężarnej¹⁹ w ramach realizacji zadań z IPO dokonał recenzji przeczytanej książki pt. „Hoolifan” autorstwa Martina Kinga opisującej zjawisko chuligaństwa stadionowego związanego z piłką nożną (chuligańskie akcje: zdobywanie sektora kibiców przeciwnika, bójki na mieście, ustawki, a także legendy londyńskiej chuliganki). Jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu w każdej książce jest przesłanie, z którego można wysnuć własne wnioski, a osadzony otrzymał powyższą książkę od innego skazanego, gdyż taka książka nie znajduje się w bibliotece AŚ w Radomiu. Najwyższa Izba Kontroli podkreśla, że zadania w IPO mają przede wszystkim eliminować przyczyny popełnionego przestępstwa przez określonego skazanego, zatem w programie tym powinna być wskazana

¹⁹ Osadzony o nr 1273747 został skazany za przestępstwa określone w następujących art. 153 § 1, 189 § 1, 190 § 1, 194 § 2, 204 § 1, 258 § 1 KK.

konkretna pozycja książkowa, czy program readaptacyjny lub powinien być wskazany konkretny temat książki, bądź programu, odpowiednio dobrane dla konkretnego osadzonego. Co nie oznacza automatycznie, że skazany nie może przeczytać także innych pozycji dostępnych w bibliotece, a także korzystać z innych programów readaptacyjnych;

(Dowód: akta kontroli str. 324-429, 709-731)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że na wszystkich osadzonych w AŚ w Radomiu przypada tylko jeden wychowawca ds. postpenitencjarnych. Dyrektor AŚ w Radomiu wskazał, że obecny stan kadry nie pozwala na stworzenie kolejnego stanowiska tego typu. Jednakże podkreślał, że byłoby zasadne wyznaczenie kolejnego wychowawcy ds. postpenitencjarnych, co pozwoliłoby na zwiększenie częstotliwości i polepszenie jakości kontaktu z podmiotami o których mowa w art. 38 § 1 KKW oraz zachowanie ciągłości pracy w zakresie rozwiązywania potrzeb postpenitencjarnych osadzonych podczas ich absencji.

(Dowód: akta kontroli str. 77-81, 212-213, 237)

2. W trakcie kontroli stwierdzono, że niektórzy funkcjonariusze AŚ w Radomiu widzą potrzebę wprowadzenia regularnych spotkań wychowawców z innymi specjalistami polegających na konsultowaniu pracy z osadzonymi i innych kwestii związanych z wykonywaniem obowiązków w toku ustrukturyzowanej dyskusji²⁰, w której oceniana byłaby poprawność wykonywania obowiązków wychowawców wobec osadzonych.

Jak wyjaśnia Dyrektor AŚ w Radomiu osoby pracujące w dziale penitencjarnym lub terapeutycznym spotykają się z kierownikami wymienionych działów, a także praktycznie codziennie odbywają się spotkania w dziale penitencjarnym, gdzie omawiane są problemy wychowawców oraz psychologów, które napotykają oni w codziennej pracy z osadzonymi.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że co prawda nieformalne wymienianie doświadczeń, w zakresie pracy z osadzonymi, pomiędzy wychowawcami, a także przełożonymi jest istotne, jednak nie zastąpi to instytucjonalnej superwizji prowadzonej w sposób ciągły, której celem jest pomoc wychowawcy/terapeucie w przyjrzeniu się jego własnemu doświadczeniu w pracy z pacjentem, ewentualnym przeszkodom w tym kontakcie leżącym zarówno po stronie samego wychowawcy/terapeuty jak i osadzonego. Zdaniem NIK powyższe spotkania mogłyby zapewnić również wyższą skuteczność prowadzonych oddziaływań.

(Dowód: akta kontroli str. 99, 240, 717-718)

3. Z ustaleń kontroli wynika, że 32% programów resocjalizacyjnych sprzyjających przygotowaniu do readaptacji społecznej osadzonych w 2013 r. nie trwała dłużej niż 1 dzień, a w 2014 r. wskaźnik ten wyniósł 37%. Ponadto ustalono, że oczekuje się od wychowawców, aby realizować wiele, szybkich programów lub prowadzi się niekiedy programy readaptacyjne, np. na przełomie miesiąca (od 30 maja do 2 czerwca), aby zwiększyć statystykę prowadzonych oddziaływań miesiąca maja i czerwca, co poprawi wizerunek jednostki w prowadzonych rankingach przez CZSW i OISW.

Jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu liczba programów ustalana jest na podstawie wytycznych CZSW, które jednostka ma wypracować w danym miesiącu, jest to miernik „Odsetek skazanych objętych oddziaływaniami resocjalizacyjnymi”

²⁰ Tzw. Superwizja.

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że ustalanie programów na podstawie ww. czynników stwarza ryzyko prowadzenia dużej ilości zadań o niewielkiej skuteczności, aby wypracować wysoką wartość miernika.

(Dowód: akta kontroli str. 99, 258-276)

4. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że zgodnie z § 2 i § 2a przytaczanego zarządzenia Nr 2/04 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej w zakładzie karnym prowadzi się m.in. programy resocjalizacji sprzyjające przygotowaniu do readaptacji społecznej skierowane do grup skazanych, wyodrębnionych ze względu na wspólne potrzeby, przy czym w pierwszej kolejności należy realizować programy oparte na szerokich podstawach teoretycznych, o udokumentowanej skuteczności. W AŚ w Radomiu brak jest przeszkolonej kadry w zakresie programu resocjalizacyjnego opartego na szerokich podstawach teoretycznych o udokumentowanej skuteczności: HIOB (program psychokorekcyjny dla skazanych z art. 178a KK). Ponadto nie wszyscy wychowawcy posiadają także stosowne certyfikaty do prowadzenia innych programów o udokumentowanej skuteczności takich jak ART (trening zastępowania agresji) lub DULUTH (dla sprawców przemocy domowej). Zdaniem NIK możliwość realizowania takich programów przez wszystkich wychowawców zwiększyłaby ich dostępność dla skazanych, a także podniosłaby kwalifikacje zawodowe wychowawców.

(Dowód: akta kontroli str. 99)

5. W ramach przeprowadzonej próby stwierdzono, że osadzonemu o nr 553455 wskazano w IPO zadanie polegające na zgromadzeniu niezbędnej odzieży i środków finansowych na koncie w związku z opuszczeniem AŚ, pomimo że nie nałożono na niego zadania podjęcia pracy i skazany nie pracuje odpłatnie, a jak wskazał Dyrektor AŚ w Radomiu osadzony nie był zainteresowany podjęciem jakiegokolwiek pracy z uwagi na przynależność do podkultury przestępczej, w której np. sprzątanie w oddziale mieszkalnym jest równoznaczne z wykluczeniem go z szeregów podkulturowych.

Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że zadanie nałożone na skazanego było szczegółowo określone. Zdaniem NIK nie jest wskazane jednak określenie w IPO takiego zadania, którego wykonanie nie jest zależne od samego osadzonego, lub które może naruszać jego prawo polegające na możliwości (a nie obowiązku) przekazania środków otrzymanych przez skazanego na wybrany rachunek bankowy lub książeczkę oszczędnościową w trybie art. 126 § 1 KKW.

(Dowód: akta kontroli str. 324-337, 720, 726-727)

4. Współpraca AŚ w Radomiu z podmiotami zewnętrznymi w zakresie readaptacji społecznej

Opis stanu faktycznego

AŚ Radomiu nie prowadzi współpracy z Radą Główną do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym. Dyrektor AŚ w Radomiu wskazał, że Rada Główna współpracuje z Radami Terenowymi oraz instytucjami wyższego stopnia np. CZSW, a następnie ustalenia poczynione w takim trybie są przekazywane do jednostek podstawowych za pośrednictwem Okręgowych Inspektoratów Służby Więziennej.

Mazowiecka Rada Terenowa do Spraw Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym została powołana w dniu 7 kwietnia 2014 r. Członkiem ww. Rady jest m.in. Dyrektor AŚ w Radomiu. Dyrektor AŚ w Radomiu wyjaśnił, że w dniu

6 czerwca 2014 r. odbyło się organizacyjne spotkanie, a kolejne planowane jest we wrześniu br.

(Dowód: akta kontroli str. 89, 210, 257)

W celu ułatwienia społecznej readaptacji skazanych AŚ w Radomiu współpracuje m.in. z niektórymi jednostkami samorządu terytorialnego, Kuratorską Służbą Sądową, organizacjami pozarządowymi, szkołami i uczelniami, Kościołami i związkami wyznaniowymi. Powyższa współpraca polega np. na:

- z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Radomiu (*dalej: MOPS w Radomiu*) na mocy porozumienia z dnia 25 maja 2005 r. – m.in. prowadzeniu punktu informacyjnego dla osadzonych w zakresie udzielania porad, wyjaśnień dotyczących uprawnień wynikających z przepisów realizowanych przez pomoc społeczną w odniesieniu do osadzonych i ich rodzin (w 2013 r. skorzystało z pomocy 45 osadzonych, a w 2014 r. 14 osadzonych²¹), informowaniu MOPS w Radomiu o zbliżającym się terminie wyjścia skazanego²²;
- z Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej - m.in. zleceniu dokonania wywiadów środowiskowych w trybie art. 14 § 1 KKW (326 wywiadów w 2012 r., 345 wywiadów w 2013 r.), objęciu skazanych działaniami przygotowującymi do życia na wolności (w 2012 r. nie było takiego przypadku, w 2013 r. – 4), realizacji programów readaptacyjnych: „Przemoc w rodzinie. Rola i obowiązki kuratora zawodowego”, „Rola i obowiązki kuratora wobec dozorowanych”;
- z Wojewódzkim Urzędem Pracy filia w Radomiu na mocy porozumienia z dnia 14 grudnia 2007 r. – udziale m.in. w programie readaptacji społecznej Przywiązanego Klubu Pracy realizowanego przez doradcę zawodowego²³;
- z OHP Radom – realizacji programów readaptacji społecznej prowadzonych przez doradcę zawodowego np. „Zdolności a umiejętności”;
- z Fundacją Akademia Iuris – uzyskiwaniu indywidualnych porad prawnych dla osadzonych (w 2014 r. przyjęto około 20 osób);
- Uniwersytetem Technologiczno – Humanistycznym w Radomiu – uruchomieniu kierunku studiów: logistyka w transporcie (studia rozpoczęło 32 osadzonych, a kontynuuje studia obecnie 16 osadzonych);
- z Kościołem Rzymsko-Katolickim, Kościołem Zielonoświątkowym, Towarzystwem Biblijnym i Traktatowym Związku Wyznania Świadków Jehowy w Polsce, Kościołem Chrześcijan Wiary Ewangelicznej, Kościołem Zielonoświątkowym - np. organizowaniu spotkań o charakterze religijnym z osadzonymi.

(Dowód: akta kontroli str. 89-90, 148-205, 220-221, 685, 705)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w badanym okresie AŚ w Radomiu, nie współpracował z żadnym Powiatowym Urzędem Pracy, a w szczególności z Powiatowym Urzędem Pracy w Radomiu (*dalej: PUP w Radomiu*). Zdaniem NIK

²¹ Według stanu na dzień 11 lipca 2014 r.

²² Na podstawie porozumienia z dnia 13 czerwca 2000 r. pomiędzy Ministerstwem Pracy i Polityki Społecznej, a CZSW w sprawie zasad współpracy w zakresie organizacji pomocy na rzecz osób zwalnianych z zakładów karnych i aresztów śledczych oraz rodzin osób pozbawionych wolności. Jak wskazał Dyrektor MOPS w Radomiu, z uwagi na fakt, iż jest jeden dziennik kancelaryjny to nie ma możliwości przeprowadzenia analizy ile takich zawiadomień wpłynęło z Aresztu Śledczego w Radomiu.

²³ Uczestnicy warsztatów mogą określić własne predyspozycje zawodowe, dokonać analizy rynku pracy, poznać najbardziej efektywne metody poszukiwania pracy.

współpraca taka z ww. podmiotem, zwłaszcza w zakresie pośrednictwa pracy, czy prowadzeniu szkoleń dla osadzonych mogłaby ułatwić znalezienie zatrudnienia po opuszczeniu zakładu karnego.

(Dowód: akta kontroli str. 89, 174-189)

2. Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że Dyrektor AŚ w Radomiu nie wykorzystywał swoich uprawnień wynikających z art. 75 § 2 KKW, polegających na zapraszaniu do udziału w pracach komisji penitencjarnych z głosem doradczym m.in. osób godnych zaufania, zwłaszcza przedstawicieli stowarzyszeń, fundacji, organizacji i instytucji, o których mowa w art. 38 § 1 KKW, oraz kościołów i innych związków wyznaniowych. Ponadto Dyrektor AŚ w Radomiu nie powoływał innych organów kolegialnych niż komisja penitencyjna, co umożliwia mu art. 77 KKW, w szczególności z osobami spoza jednostki penitencjarnej mogącymi podejmować zadania związane z oddziaływaniem na skazanych, zwłaszcza z organizacją ich zatrudnienia i przygotowywaniem do zwolnienia oraz ze współpracą z instytucjami, organizacjami, stowarzyszeniami i fundacjami świadczącymi pomoc skazanym i ich rodzinom. Dyrektor AŚ w Radomiu wyjaśnił, że nie kierował zaproszeń do pracy w komisjach penitencjarnych z uwagi na brak wytycznych do takiej praktyki oraz brak zainteresowania takim udziałem ze strony ww. podmiotów. Dyrektor dodał, iż organizacje o których mowa w art. 38 § 1 KKW powinny zabiegać o udział np. w komisji penitencjarnej.

Zdaniem NIK, korzystanie z ww. uprawnień np. w zakresie stworzenia interdyscyplinarnych zespołów mogłoby przyczynić się do większej skuteczności prowadzonych działań w zakresie readaptacji społecznej osadzonych w AŚ w Radomiu, tj. odnalezienia się takiego skazanego w nowej rzeczywistości po odbyciu długoletniej kary pozbawienia wolności.

(Dowód: akta kontroli str. 91, 158-159, 179, 195, 202)

5. Wykorzystanie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w AŚ w Radomiu ze środków Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym i Pomocy Postpenitencjarnej poniesione zostały koszty w łącznej wysokości 134,8 tys. zł, z tego:

- w 2012 r. – 50,1 tys. zł, tj. 72,5% przychodów ogółem w 2012 r. (69,1 tys. zł). Stan środków obrotowych netto na koniec 2012 r. wynosił 19,0 tys. zł,

- w 2013 r. – 47,0 tys. zł, tj. 51,7% przychodów ogółem w 2013 r. (91,0 tys. zł). Stan środków obrotowych netto na koniec 2013 r. wynosił 44,0 tys. zł,

- w 2014 r. (do dnia 30 czerwca 2014 r.) – 37,7 tys. zł, tj. 54,7% przychodów ogółem według stanu do 30 czerwca 2014 r. (69,0 tys. zł). Stan środków pieniężnych na koniec I pół. 2014 r. wynosił 31,3 tys. zł,

W jednostce sporządzane były i przekazywane do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Warszawie kwartalne pomocnicze sprawozdania z wykorzystania Funduszu stosownie do postanowień § 34 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 lutego 2014 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej²⁴.

(Dowód: akta kontroli str. 430-465)

²⁴ Dz. U. poz. 189. Poprzednio rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 stycznia 2012 r. w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej (Dz. U. poz. 49).

W 2013 r. udzielono 985 świadczeń z Funduszu dla 667 osadzonych. Najwięcej świadczeń udzielono z tytułu pokrywania kosztów związanych z organizacją i udzielaniem pomocy rzeczowej w formach określonych rozporządzeniem w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej tj. 410 w łącznej kwocie 22,4 tys. zł, średnio 54,70 zł oraz na udzielanie świadczeń pieniężnych na cel wskazany przez organ udzielający pomocy – w szczególnie uzasadnionych wypadkach tj. 318 w łącznej kwocie 10,9 tys. zł, średnio 34,42 zł.

W 2013 r. z Funduszu sfinansowano dwa kursy: glazurnika i malarza tapeciarza, które ukończyło 22 osadzonych.

Dyrektor AŚ w Radomiu wskazał, że nie prowadzi rejestru wniosków rozpatrzonych negatywnie, z uwagi iż nie jest to wymagane na podstawie przepisów.

(Dowód: akta kontroli str. 101, 666-688)

Szczegółowym badaniem objęto wydatki poniesione przez AŚ w Radomiu z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej w łącznej kwocie 30,7 tys. zł, z tego: w 2012 r. – 3,2 tys. zł, w 2013 r. – 14,6 tys. zł i w I półroczu 2014 r. – 12,8 tys. zł. Ustalono, że wydatki te zostały poniesione na cele określone w § 28 ww. rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej.

(Dowód: akta kontroli str. 100-101, 466-473, 730)

Dyrektor AŚ w Radomiu wyjaśnił, że zakres pomocy osadzonemu ustala się z wychowawcą i on też wnioskuje do Dyrektora o udzielenie takiej pomocy. Udzielania pomocy z funduszu w formach mniej standardowych typu: dopłata do zobowiązań czynszowych, pokrywanie kosztów związanych z uzyskaniem dowodu osobistego, pokrywanie kosztów wyrobów medycznych odbywa się w trybie „na wnioski”. Jak dodał Dyrektor osadzony przedstawia pisemną prośbę, która po zaopiniowaniu przez wychowawcę czy służbę zdrowia jest przedstawiana Dyrektorowi i on podejmuje decyzję w tej sprawie.

(Dowód: akta kontroli str. 100-101)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie wykorzystania środków z ww. Funduszu.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁵, wnosi o:

1. Podjęcie działań mających na celu zatrudnienie większej liczby wychowawców ds. postpenitencjarnych, wychowawców tzw. „liniowych” oraz psychologów (lub też odpowiednie zreorganizowanie liczebności przypisanych im grup wychowawczych), zgodnie z zaleceniami Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, aby zwiększyć możliwości ich współdziałania z osadzonymi w celu skuteczniejszej readaptacji społecznej skazanych.

²⁵ Dz. U. z 2012 r., poz.82

2. Wprowadzanie w IPO konkretnych, w szczególności takich, które mają na celu eliminację przyczyn popełnionego przez skazanego przestępstwa oraz są związane z naprawą szkód wyrządzonych tym przestępstwem.
3. Rozważenie wprowadzenia superwizji prowadzonej w trybie ciągłym nad oddziaływaniem wychowawców/terapeutów/psychologów na osadzonych.
4. Rozważenie podjęcia współpracy z właściwym Urzędem Pracy w celu ułatwienia skazanym znalezienia przez nich zatrudnienia po opuszczeniu zakładu karnego.
5. Poglębienie współpracy z organami administracji rządowej, samorządu terytorialnego, kuratorami sądowymi, organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, a także z innymi osobami spoza jednostki penitencjarnej w celu prowadzenia skutecznej readaptacji społecznej skazanych, a w szczególności rozważenie możliwości skorzystania z fakultatywnych uprawnień wynikających z KKW.
6. Podjęcie działań mających na celu zdobycie stosownych kwalifikacji, w szczególności dla wychowawców tzw. „liniowych”, do realizacji programów resocjalizacyjnych służących readaptacji społecznej o udokumentowanej skuteczności takich jak np. DULUTH, ART, HIOB.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Departamentu Porządku i Bezpieczeństwa Wewnętrznego Najwyższej Izby Kontroli.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, dnia 08.08.2014

miejsowość

data

Kontroler
Wojciech Bartoń
Główny specjalista kontroli państwowej

Wojciech Bartoń
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Departament Porządku
i Bezpieczeństwa Wewnętrznego

Dyrektor
Marek Bienkowski

Podpis

